

ПРИНЦИПИ СПРАВЕДЛИВОСТІ ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ ПРИ ОПОДАТКУВАННІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ

©2021 БЕЧКО П. К., ВЛАСЮК С. А., БЕЧКО В. П., ШУМИЛО Т. В.

УДК 336.2:338.246.025.2
JEL: E62; H21; H24; H30; H71

Бечко П. К., Власюк С. А., Бечко В. П., Шумило Т. В. Принципи справедливості та їх відображення при оподаткуванні суб'єктів господарювання у вітчизняній податковій системі

Метою статті є теоретичне обґрунтування концептуальних основ справедливості оподаткування як складової податкової системи. Для вирішення поставленої у статті мети використано загальнонаукові методи наукового пізнання та дослідження економічних явищ. Теоретико-методологічною основою дослідження є праці зарубіжних і вітчизняних науковців, які вивчають проблеми податкової системи в цілому та справедливості оподаткування зокрема. У дослідженні було використано такі методи: монографічний, порівняння, абстрактно-логічний, наукового узагальнення. Розглянуто теоретичні аспекти справедливості оподаткування. Проаналізовано основні положення, що характеризують рівень справедливості податкової системи. Проведено оцінку можливості запровадження в податкову систему підходів щодо дотримання сутності справедливості: з позиції платоспроможності платників податків; відповідності одержуваної платниками податків від держави вигоди; дотримання гармонійного поєднання інтересів усіх учасників податкових правовідносин. Обґрунтовано, що податкові пільги не суперечать принципу справедливості в оподаткуванні. Запропоновано в чинній редакції Податкового кодексу відобразити принцип справедливості оподаткування, який має служити законодавчій і виконавчій владі, а також платникам податків орієнтиром при розробці та реалізації податкової політики.

Ключові слова: податкова система, справедливість оподаткування, податкові пільги, платники податків, податок на доходи фізичних осіб, принципи оподаткування.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-3-156-161>

Табл.: 1. **Бібл.:** 9.

Бечко Петро Кузьмич – кандидат економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Уманський національний університет садівництва (вул. Інститутська, 1, Умань, 20305, Україна)

E-mail: petro19500807@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-0928-4778>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1955884/petro-bechko/>

Власюк Світлана Анатоліївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Уманський національний університет садівництва (вул. Інститутська, 1, Умань, 20305, Україна)

E-mail: vlasuiks@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3416-3444>

Бечко Валентин Петрович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, Уманський національний університет садівництва (вул. Інститутська, 1, Умань, 20305, Україна)

E-mail: valentybechko@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5822-1987>

Шумило Тетяна Володимирівна – аспірантка кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Уманський національний університет садівництва (вул. Інститутська, 1, Умань, 20305, Україна)

E-mail: tetasumilo8@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3942-5511>

UDC 336.2:338.246.025.2
JEL: E62; H21; H24; H30; H71

Bechko P. K., Vlasjuk S. A., Bechko V. P., Shumylo T. V. Principles of Fairness and Their Reflection in Taxation of Economic Entities in the Domestic Tax System

The article is aimed at theoretical substantiating the conceptual bases of taxation fairness as a component of tax system. For solution of the aim set in the article, general methods of scientific knowledge together with research of economic phenomena were used. The theoretical-methodological basis of the research is the work of foreign and domestic scholars who study the problems of the tax system as a whole and taxation fairness in particular. The following methods were also used in the research: monographic, comparison, abstract-logical, scientific generalization. The theoretical aspects of taxation fairness are considered. The main provisions that characterize the level of fairness of tax system are analyzed. The possibility of introducing approaches to compliance with the essence of fairness into the tax system is evaluated: from the point of view of the taxpayers' solvency; compliance of the benefit received by taxpayers from the State; observance of a harmonious combination of interests of all participants in tax relations. It is reasoned that tax benefits do not contradict the principle of fairness in taxation. It is proposed, in the current version of the Tax Code, to reflect the principle of taxation fairness, which should serve the legislative and executive authorities, as well as taxpayers as a guideline in the development and implementation of tax policy.

Keywords: tax system, taxation fairness, tax benefits, taxpayers, personal income tax, taxation principles.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 9.

Bechko Petro K. – PhD (Economics), Professor, Professor, Department of Finance, Banking and Insurance, Uman National University of Horticulture (1 Instytutska Str., Uman, 20305, Ukraine)

E-mail: petro19500807@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-0928-4778>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1955884/petro-bechko/>

Vlasyuk Svitlana A. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor, Department of Finance, Banking and Insurance, Uman National University of Horticulture (1 Instytutska Str., Uman, 20305, Ukraine)

E-mail: vlasiuks@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3416-3444>

Bechko Valentyn P. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor, Department of Accounting and Taxation, Uman National University of Horticulture (1 Instytutska Str., Uman, 20305, Ukraine)

E-mail: valentynbechko@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5822-1987>

Shumylo Tetiana V. – Postgraduate Student of the Department of Finance, Banking and Insurance, Uman National University of Horticulture (1 Instytutska Str., Uman, 20305, Ukraine)

E-mail: tetanasumilo8@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3942-5511>

З розвитком вітчизняної податкової системи актуальною проблемою залишається справедливість оподаткування. З набранням чинності Податкового кодексу України справедливість оподаткуванні не знайшла законодавчого підтвердження в цьому нормативному документі. Справедливість оподаткування в сучасній економічній теорії є і залишається основною із передумов її подальшого дослідження як науковцями, так і практиками. З огляду на це, потребують подальшого дослідження питання вдосконалення податкової системи і справедливості оподаткування.

Справедливість оподаткування досліджується впродовж тривалого часу. Водночас аналіз результатів дослідження свідчить, що до цього часу немає консенсусу при вирішенні цієї проблеми як вітчизняними науковцями, так і науковцями країн з розвинутими ринковими відносинами. Проблеми справедливості оподаткування присвячені праці зарубіжних і вітчизняних вчених, зокрема А. Сміта [1], В. Мірабо, Й. фон Юсти, П. Веррі [2], О. Майстренко [4], І. Ясько [5], Л. Райнвої [6] та інших. Проте питання справедливості оподаткування залишається дискусійним і потребує подальшого дослідження.

Метою статті є теоретичне обґрунтування концептуальних основ справедливості оподаткування як складової податкової системи.

Для наукового вирішення поставленої у статті мети використано загальнонаукові методи наукового пізнання та дослідження економічних явищ. Теоретико-методологічною основою дослідження є праці зарубіжних і вітчизняних науковців, які вирішують проблеми податкової системи в цілому та справедливості оподаткування зокрема. При дослідженні використані такі методи: монографічний, порівняння, абстрактно-логічний, наукового узагальнення

З розвитком державності та підвищенням ролі податків у покритті державних витрат виникла потреба в напрацюванні загальних положень оподаткування. З огляду на це, дана проблема привертає все більшу увагу теоретиків фінансової науки. Вперше теоретичне обґрунтування загальних положень оподаткування здійснив А. Сміт, який у своїй праці «Ба-

гатство народів. Дослідження про природу та причини добробуту націй» сформулював чотири основні принципи оподаткування [1]. Теоретичне обґрунтування справедливості оподаткування ще до А. Сміта висловлювали В. Р. Мірабо (1761 р.), Й. фон Юсти (1766 р.), П. Веррі (1771 р.). Ними обґрунтована необхідність дотримання положень при оподаткуванні, зокрема рівномірності, визначення певної зручності для платників податків і меншого податкового тягаря [2]. Заслуга А. Сміта полягає в тому, що він зумів не тільки чітко сформулювати, а й науково обґрунтувати зазначені положення, заклавши фундамент теоретичної розробки принципів засад оподаткування. Теоретичне обґрунтування справедливості оподаткування за А. Смітом свідчить, що платники податків повинні брати матеріальну участь у фінансуванні потреб держави відповідно до отриманих ними доходів, одержуваних за підтримки держави [1].

З моменту обґрунтування даних принципів пройшло майже два з половиною століття, і наука щодо оподаткування набула подальшого вдосконалення. Водночас проблема формування справедливості оподаткування і на сьогоднішній день залишається однією з найбільш дискусійних і малодосліджених. Категорія «справедливість оподаткування» характеризується високим ступенем невизначеності, зумовленою варіативністю різних підходів до її сутності та змісту. Справедливість є одночасно філософською, правовою, економічною, соціальною, політичною та моральною категорією. Разом із цим, «справедливість» є поняттям суб'єктивним, по-різному розглядається різними верствами суспільства. Сутність справедливості у сфері оподаткування ускладнюється тим, що складно встановити конкретні критерії справедливого оподаткування, оскільки вони великою мірою залежать від історичної епохи, в якій функціонує податкова система, від економічного устрою суспільства, від соціального та правового статусу платника податків і від безлічі інших важливих чинників.

Ступінь справедливості неможливо виміряти, також, як і неможливо встановити «еталон справедливості». Проте економічна наука та практика побу-

дови податкових систем з плином часу вдосконалилися в теоретичному обґрунтуванні сутності справедливості в оподаткуванні. Західними, а також окремими вітчизняними вченими теоретично обґрунтовано підходи, що дають змогу на практиці якщо не втілити повною мірою принцип справедливості в побудові податкових систем, то хоча б наблизити можливість такого моделювання податків та їх окремих елементів з метою розподілу податкового тягара між різними категоріями платників податків, здатних сприймати цей процес більш справедливим [4].

При обґрунтуванні даних підходів виходять з двох основоположних умов: вигоди платника податків та його платоспроможності. При використанні вигоди платника податків передбачається наявність рівня відповідності від оподаткування й одержуваної ним вигоди від держави. З огляду на це, більше платити податків повинен той платник, який отримує від держави більше суспільних благ. Платоспроможність передбачає, що при встановленні податку слід враховувати можливість платника податків щодо його сплати. За таких умов має дотримуватися рівність платників податків при сплаті податків. Платники податків, що перебувають в рівних економічних умовах, повинні перебувати в рівній податковій позиції. Платник податків, який має великі доходи, повинен сплачувати більше податків. Дотримання цих умов є складним процесом, оскільки вирішення проблеми справедливості за сучасної системи оподаткування ускладнюється внаслідок того, що при формуванні та вдосконаленні податкових систем не завжди враховується кількість інших умов і обставин. Умови щодо принципу справедливості в оподаткуванні базуються виключно на економічних інтересах двох сторін податкових правовідносин. Разом із тим, характеристика принципу справедливості буде неповною без дотримання ще однієї умови – правової, сутність якої полягає в дотриманні в процесі оподаткування балансу прав і обов'язків платників податків і держави при захисті своїх інтересів [5, с. 149]. З огляду на це, справедливість податкової системи залежить також і від того, наскільки справедливо встановлений у податковому законодавстві порядок обчислення та сплати податків та зборів, здатний забезпечити загальний характер оподаткування та рівність усіх платників податків перед законом. Держава в особі її контролюючих органів і платники податків повинні мати рівні права та рівні можливості при захисті своїх інтересів. Водночас і всі платники податків повинні бути рівні перед законом і мають залучатися до фінансової відповідальності залежно від ступеня їх провини в скоєнні податкового правопорушення.

До теперішнього часу жодній країні не вдалося створити систему оподаткування, в якій принцип справедливості був би її фундаментальною основою [6, с. 133]. Водночас побудова справедливої податко-

вої системи є найважливішою метою будь-якої держави та суспільства. Досягнення цієї мети повинно бути пріоритетним завданням економічної науки та практики, рішення якої має опиратися на ретельний аналіз поточного рівня відповідності чинної в країні системи оподаткування та принципам рівності та справедливості.

Найбільших проблем щодо дотримання податкової справедливості виявлено при адмініструванні податку на доходи фізичних осіб [7, с. 245]. Аналіз адміністрування цього податку свідчить, що з позиції платоспроможності, перш за все, виникає питання про те, чи повинна сума податку бути пропорційною рівню добробуту платника податків, чи збільшуватися по мірі зростання його доходів і майна. Важливо підкреслити, що відповідь на це питання теоретики фінансової науки стали шукати буквально з виникненням прибуткового оподаткування населення, оскільки воно безпосередньо пов'язане із забезпеченням справедливості в оподаткуванні. Разом із тим, практика оподаткування склалася таким чином, що в країнах Європи, США, Японії, а також в деяких інших економічно розвинених країнах оподаткування доходів населення протягом тривалого часу здійснюється за прогресивною шкалою [8, с. 37]. Незважаючи на встановлену в більшості країн практику, тривають дискусії про те, яке оподаткування доходів – пропорційне чи прогресивне – більш справедливе. Прихильники пропорційного оподаткування доводять, що така система оподаткування забезпечує дотримання принципу справедливості, оскільки більш забезпечені фізичні особи сплачують більшу суму податку. При використанні пропорційного способу вилучення частини доходів населення принцип справедливості оподаткування також порушується внаслідок таких причин:

- ✦ сума коштів, що залишилася після сплати податку, повинна забезпечувати можливість платника податків здійснювати витрати, необхідні для підтримки мінімального рівня життя як для нього самого, так і для членів його сім'ї, пов'язаних з харчуванням, проживанням, освітою, культурою й охороною здоров'я. За такої системи оподаткування сума доходів малозабезпечених верств населення є меншою, ніж у більш забезпечених громадян;
- ✦ у сучасних податкових системах передбачено, що населення, крім індивідуального податку на доходи фізичних осіб, сплачує і ряд інших податків, основну частку в сумі яких займають платежі, що формуються на основі пропорційної ставки оподаткування. Йдеться, перш за все, про такі непрямі податки на споживання, як ПДВ і акцизи. Ці податки включаються у вигляді надбавки в ціну споживчих товарів і де-факто сплачуються населенням за раху-

нок своїх доходів. Фактично ці податки сплачуються споживачем за регресивною ставкою, оскільки частка податків у сумі його доходів буде меншою за умови зростання доходу цієї особи. При цьому розмір цих двох податків (ПДВ і акцизи) практично в усіх розвинених країнах або дорівнює, або перевищує суму сплачуваного населенням прибуткового податку. Тим самим, прогресія в індивідуальному податку на доходи фізичних осіб фактично згладжується регресією при сплаті податків на споживання;

- ✦ на користь прогресивного оподаткування доходів фізичних осіб, як найбільш справедливого, свідчить та обставина, що матеріально багатший платник податків, зокрема той, що володіє більшою власністю, більше потребує захисту приватної власності в забезпеченні цілісності майна. Відповідно до цього такі платники податків повинні на користь держави вносити більшу частку своїх доходів, що може бути досягнуто тільки при запровадженні прогресивного оподаткування доходів фізичних осіб.

В Україні відповідно до чинного Податкового кодексу встановлена єдина шкала податку на доходи фізичних осіб. Населення, крім податку на доходи фізичних осіб, сплачує податки на споживання (ПДВ і акцизний податок), розмір яких наведено в *табл. 1*.

Наведені в *табл. 1* дані свідчать, що частка сплачуваних населенням податків на споживання – ПДВ і акцизів – у 2019 р складала 62,7%, проти 13,8% сплаченого податку на доходи фізичних осіб, що переконливо доводить, що з позиції платоспроможності охарактеризувати цей податок як справедливий не вдасться.

Таким чином, можна констатувати, що у вітчизняній податковій системі в умовах пропорційного оподаткування доходів фізичних осіб оподаткування населення фактично набуває яскраво вираженого регресивного характеру. Особи з високим рівнем доходу витрачають меншу частку доходів на сплату податків і, відповідно, у менш забезпечених верств населення більш висока частка податків, що сплачуються в загальній сумі їх прибутків.

Основним джерелом високих і надвисоких доходів фізичних осіб у всьому світі, в тому числі в Україні, є не заробітна плата, оподатковувана у вітчизняній податковій системі за ставкою 18%, а зовсім інші надходження. Це, перш за все, надходження у вигляді дивідендів, доходів за цінними паперами та інших, не пов'язаних із зарплатою джерел.

З огляду на це, справедливою може вважатися тільки така податкова система, при якій після виплати податків скорочується нерівність економіч-

ного стану платників податків. Таким механізмом є податкові пільги, за допомогою яких держава може регулювати економічний стан платників після сплати податків, ураховуючи різні умови й обставини платників податків.

Податкові пільги є одним із найважливіших інструментів реалізації концепції справедливості оподаткування. Разом із тим, існуючий на сьогоднішній день порядок встановлення та запровадження податкових пільг у вітчизняну податкову систему має суттєві недоліки. Проблема полягає в тому, що надання податкових пільг ставить одних платників податків у нерівний стан порівняно з іншими. Така нерівність з точки зору податкової справедливості потребує обґрунтування. Раціональним обґрунтуванням нерівності може бути тільки ефективний результат від застосування податкової пільги. У даний час податкові пільги надаються без цільової спрямованості, внаслідок чого не має можливості перевірки їх результативності, що не тільки не відповідає справедливому оподаткуванню, але і спотворює саму ідею податкових пільг. Оскільки оцінка ефективності податкових пільг є важким завданням і до цього часу це завдання не вирішене, залишається єдиний вихід – при встановленні та запровадженні податкової пільги в податкову систему виходити з принципу платоспроможності платника податків (здатності до сплати конкретного податку (збору)). Дана теза не применшує соціальне та стимулююче значення податкових пільг, але надаватися вони повинні виключно на конкретні цілі, а після досягнення цих цілей скасовуватися, оскільки це дасть змогу справедливо та виправдано застосовувати податкові пільги, спрямовані на користь усього суспільства.

Протягом багатьох років як вчені-економісти, так і представники органів влади піднімають питання щодо необхідності скорочення кількості наданих податкових пільг, керуючись оцінкою їх результативності та ефективності. Разом із тим, якісна оцінка результативності та ефективності податкових пільг є складним завданням. Безсистемне скасування одних пільг супроводжується появою інших, але від цього проблема не вирішується. Для того, щоб досягти певного результату, необхідно визначити, заради чого надано податкові пільги, яка їх мета для кожного окремо взятого платника податків.

Залежно від мети можна виокремити такі види пільг:

- ✦ стимулюючі податкові пільги, спрямовані на підтримку та розвиток окремих галузей економіки, зокрема на розвиток інновацій, підтримку малого підприємництва;
- ✦ податкові пільги соціального характеру, спрямовані на додатковий соціальний захист малозабезпечених громадян з боку держави;

Доходи Державного бюджету України за статтями доходів, млн грн

Показник	2015 р.		2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Податкові надходження, всього	409417,5	100,0	503879,4	100,0	627153,7	100,0	753815,6	100,0	799776,0	100,0
Податок на доходи фізичних осіб	45062,0	11,0	114154,6	22,7	75033,4	12,0	91741,8	12,2	109954,0	13,8
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів	38783,8	9,5	55116,3	10,9	66303,7	10,6	71143,8	9,4	69897,1	8,7
Акцизний податок з ввезених в Україну підакцизних товарів	24326,8	5,9	35006,2	6,9	41989,7	6,7	47708,6	6,3	53460,8	6,7
Податок на додану вартість з вітчизняних товарів (з урахуванням бюджетного відшкодування)	39688,0	9,7	54052,7	10,7	63450,4	10,1	79130,9	10,5	88929,8	11,1
Податок на додану вартість з імпортованих товарів	138764,3	33,9	181453,3	36,0	250530,2	39,9	295377,3	39,2	289760,4	36,2

Джерело: складено за даними [3].

- ✦ податкові пільги, що надаються на умовах взаємовигідної співпраці в міжнародних відносинах, спрямовані на розвиток міжнародних відносин і взаємовигідної співпраці з іноземними державами;
- ✦ податкові пільги, спрямовані на економічний розвиток господарюючих суб'єктів, у тому числі на заохочення інвестицій.

Механізм застосування податкових пільг, який використовується в даний час, носить безсистемний характер. Цільову спрямованість, ефективність багатьох податкових пільг не можливо визначити. Відсутність межі надання більшості податкових пільг породжує безконтрольність і, як наслідок, безрезультатність їх застосування. Такий підхід не відповідає концепції справедливості в оподаткуванні, оскільки виникає нерівність внаслідок застосування податкової пільги з точки зору податкової справедливості, що потребує певного обґрунтування. Тому при наданні податкових пільг слід встановлювати мету їх застосування. Як свідчить досвід, завдання з оцінки результативності та ефективності податкових пільг практично не вирішується, тому, крім встановлення мети надання податкових пільг, необхідно ввести обмеження на їх застосування. Податкові пільги, надані на певні цілі, повинні припиняти свою дію після досягнення цих цілей.

Виключно за допомогою податкових пільг держава може врахувати чисельний склад сім'ї платника податку, понесені ним додаткові витрати на будівництво та ремонт житла, стан здоров'я та працездатності й інші чинники [9, с. 12]. Отже, податкові пільги

не тільки не суперечать принципу справедливості в оподаткуванні, а й збагачують цей принцип новим змістом. Наявність податкових пільг слід розглядати як одну з найважливіших ознак справедливої податкової системи, оскільки податкові пільги служать потребою в забезпеченні справедливості в оподаткуванні, і надаватися вони повинні не знеособлено, а виключно на конкретні цілі.

Аналіз дотримання правового підходу щодо принципу справедливості у вітчизняній податковій системі свідчить про наявні проблеми, зокрема, не можна впевнено стверджувати, що платники податків наділені рівними можливостями при захисті своїх інтересів. У даний час однаковою відповідальністю за порушення податкового законодавства несуть як особи, які злісно ухиляються від сплати податків, так і особи, які допустили порушення в результаті помилки або з необережності. З огляду на це, закріплення у вітчизняному податковому законодавстві принципу справедливості сприятиме зміцненню податкової дисципліни в країні та дасть змогу не тільки зробити вітчизняну податкову систему більш ефективною, але і підвищити авторитет влади, політичну стабільність і виховання цивілізованого платника податків.

ВИСНОВКИ

Побудова досконалої податкової системи, що відповідає вимогам основних принципів, і, перш за все, – принципу справедливості, ставить перед податковим законодавством складне завдання: дотримання балансу інтересів платників податків і держави, з одного боку, і платників податків, що мають різні доходи та функціонують в різних економічних

і соціальних умовах, – з іншого боку. Від вирішення даного завдання значною мірою залежить сприйняття податкової системи як справедливої, що відповідає інтересам усього співтовариства. Забезпечення гармонійного поєднання інтересів усіх учасників податкових правовідносин неможливо без уніфікації економічної й юридичної складових норм і правил принципу справедливості в оподаткуванні з відповідним нормативним закріпленням його в податковому законодавстві. Тому дуже важливо в чинній редакції Податкового кодексу відобразити принцип справедливості оподаткування, який повинен служити орієнтиром при розробці та реалізації податкової політики для законодавчої та виконавчої влади, а також для платників податків. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Сміт А. Багатство народів. Дослідження про природу та причини добробуту націй / пер. з англ. О. Васильєва. Київ: Наш формат, 2018. 722 с.
2. Физиократы. Избранные экономические произведения / Ф. Кенэ, А. Р. Ж. Тюрго, П.-С. Дюпон де Немур. М.: ЭКСМО, 2008. 1200 с.
3. Доходи держбюджету України / Міністерство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income>
4. Майстренко О. В. Реформування податкової системи України – як спосіб вирішення податкових колізій. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_6905
5. Ясько І. В. Особливості податкової політики України на сучасному етапі. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2014. Вип. 4. Т. 2. С. 148–151.
6. Райнова Л. Б. Щодо дискусії про ефективність заходів фіскальної консолідації в країнах ЄС // Розвиток економічної системи в умовах глобалізації: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Вінниця, 28–29 листопада 2014 р.). Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2014. С. 133–136. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/eko/07nov2014/42.pdf>
7. Паславська Р. Вплив макроекономічних факторів на фіскальний результат функціонування системи адміністрування податків. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2012. Вип. 48. С. 245–252.
8. Задорожня Л. А. Тенденції оподаткування доходів населення в умовах глобалізації. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 3. С. 37–43. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/425/1/383_IR.pdf
9. Теоретико-прикладні аспекти інвентаризації податкових пільг, передбачених українським законодавством: науково-аналітична доповідь. Ірпінь:

НДІ фінансового права. 2013. 60 с. URL: <http://ndi-fp.nusta.com.ua/files/doc/publications/nad/inv-podkarmalita.pdf>

REFERENCES

- “Dokhody derzhbiudzhetu Ukrainy” [Revenues of the State Budget of Ukraine]. Ministerstvo finansiv Ukrainy. <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income>
- Kene, F., Tiurgo, A. R. Zh., and Diupon de Nemur, P.-S. *Fiziokraty. Izbrannyye ekonomicheskiye proizvedeniya* [Physiocrats. Selected Economic Works]. Moscow: EKSMO, 2008.
- Maistrenko, O. V. “Reformuvannya podatkovoi systemy Ukrainy – yak sposib vyrishennia podatkovykh kolizii” [Reforming the Tax System of Ukraine - as a Way to Resolve Tax Conflicts]. https://minjust.gov.ua/m/str_6905
- Paslavska, R. “Vplyv makroekonomichnykh faktoriv na fiskalniy rezultat funktsionuvannya systemy administruvannya podatkov” [The Influence of Macroeconomic Factors on the Fiscal Result of Functioning of Tax Administration System]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya ekonomichna*, no. 48 (2012): 245-252.
- Rainova, L. B. “Shchodo diskusii pro efektyvnist zakhodiv fiskalnoi konsolidatsii v krainakh Yes” [Regarding the Discussion on the Effectiveness of Fiscal Consolidation Measures in the EU Countries]. *Rozvytok ekonomichnoi systemy v umovakh hlobalizatsii*. 2014. <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/eko/07nov2014/42.pdf>
- Smit, A. *Bahatstvo narodiv. Doslidzhennia pro pryrodu ta prychny dobrobutu natsii* [An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations]. Kyiv: Nash format, 2018.
- “Teoretyko-prykladni aspekty inventaryzatsii podatkovykh pilh, peredbachenykh ukrainskym zakonodavstvom: naukovo-analitychna dopovid” [Theoretical and Applied Aspects of the Inventory of Tax Benefits Provided by Ukrainian Legislation: Scientific and Analytical Report]. Irpin: NDI finansovoho prava. 2013. <http://ndi-fp.nusta.com.ua/files/doc/publications/nad/inv-podkarmalita.pdf>
- Yasko, I. V. “Osoblyvosti podatkovoi polityky Ukrainy na suchasnomu etapi” [Features of Tax Policy of Ukraine at the Present Stage]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Seriya «Yurydychni nauky»*, vol. 2, no. 4 (2014): 148-151.
- Zadorozhnia, L. A. “Tendentsii opodatkovuvannya dokhodiv naselennia v umovakh hlobalizatsii” [Trends in Taxation of Income of the Population in the Conditions of Globalization]. *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 3 (2015): 37-43. http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/425/1/383_IR.pdf